

PROF. DR. AYDIN ÇELEN: RAKİPLER ARASI BİLGİ DEĞİŞİMLERİ REKABET İHLALI OLARAK DEĞERLENDİRİLEBİLİR

Rekabet Kurulu, su ve yaş meyve-sebze pazarlarında rekabeti kısıtlayıp kısıtlamadıklarının tespiti amacıyla perakende gıda ticareti ile iştigal eden 23 zincir market hakkında soruşturma başlatılmasını kararlaştırdı.

Ayrıca, Rekabet Kurulu'nca, 14'ü İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali Ataşehir ve Bayrampaşa şubelerinde, 7'si Ankara Büyükşehir Belediyesi Toptancı Halinde, 3'ü Antalya Büyükşehir Belediyesi Toptancı Halinde yaş meyve ve sebze toptan satışı alanında faaliyet gösteren 24 teşebbüs hakkında, rekabet karşıtı eylem ve davranışlar içinde bulunup bulunmadıklarının tespiti amacıyla soruşturma açılmasına karar verildi.

Uzman görüşü

1997-2015 yılları arasında Rekabet Kurumu'nda mesleki personel olarak çalışan Prof. Dr. Aydın Çelen, 2015 yılından bu yana İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde ve bu üniversitenin bünyesinde faaliyet gösteren Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde görev yapmaktadır. Çelen ile Türkiye'nin en büyük 23 perakendecisi hakkında Rekabet Kurulu tarafından başlatılan

soruşturmayı konuştuk. Rekabet Kurulu'nun 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u uygulamakla görevli olan bağımsız üst kurul olduğunu ifade eden Çelen, "Kanun 1997 yılından bu yana etkin bir biçimde uygulanmaktadır. Kanun'un ve Kurul'un amacı, teşebbüs olarak adlandırılan firmaların pazarlardaki rekabeti kısıtlayıcı davranışlarını engellemektir. Kurul, rekabeti engelleyici davranışları tespit edilen teşebbüslere yaptırım olarak cirolarının %10'una kadar idari para cezası uygulamaktadır" dediği sonradan Kurul'un soruşturmasını nasıl başlatıp yürüttüğünü şöyle açıkladı: "Kurul, şikâyet, ihbar, re'sen ya da ilişkili olduğu Ticaret Bakanlığı'nın talebi üzerine rekabet incelemelerini başlatmaktadır. Rekabet incelemeleri esas olarak iki aşamadan oluşmaktadır: İlk aşama bir ay süren ön araştırma dönemidir. Ön araştırma döneminde rekabet ihlaline işaret eden yeterli delile ulaşılabiliyorsa ikinci aşama olan soruşturma dönemine geçilir. Soruşturma döneminde teşebbüsler üç defa yazılı ve bir defa da sözlü savunmalarını Kurula sunabilirler. Soruşturma dönemi ortalama bir yıl sürmektedir. Soruşturma sürecinde gerekli tüm araştırmaları mesleki perso-

PROF. DR. AYDIN ÇELEN

nelden oluşturulan soruşturma heyeti yapmaktadır. Heyet bu süreçte ulaştığı kanaat ve sonucunu karar organı olan Kurul'a sunmakta ve nihai kararı Kurul vermektedir. Kurul heyetin görüşü ile bağlı olmadığından heyetin vardığı sonucun aksi yönde de karar verebilmektedir." Perakendeciler hakkında başlatılan soruşturmayı nasıl yorumluyorsunuz? dediğimizde ise Çelen, "Öncelikle perakendeciler hakkında başlatılan soruşturmanın Kurul'un yürüttüğü diğer soruşturmalardan farklılaştığını belirtmek gerekmektedir: Kurul elinde yeterli delil olması halinde yukarıda açıklanan itiraz aşamadan ilki olan ön araştırma dönemini atlayarak doğrudan ikinci aşama olan soruşturma dönemine geçebilmektedir. Ancak, bu usulün çoğunlukla halen yürütülmekte olan bir soruşturmaya yeni teşebbüslerin dâhil edilmesi şeklinde kullanıldığını görmekteyiz. Oysa perakendeciler hakkındaki soruşturma, herhangi bir ön araştırma yapılmadan sektörün yaklaşık %80'ini oluşturan 23 teşebbüse birden başlatılmıştır. Bu yönüyle önceki soruşturmalardan farklıdır" şeklinde görüşlerini dile getirdikten sonra soruşturmada perakendecilerin hangi eylemlerinin inceleneceğini şöyle ifade etti: "Soruşturma, perakendecilerin iki farklı ürün grubunda satış fiyatlarını birlikte belirleyip belirlemediklerini tespit etmek

amacıyla açılmıştır. Bu ürün grupları paketlenmiş su ve yaş meyve-sebzedir. Bu noktada bir hususun vurgulanması gerekmektedir: Kurul'un teşebbüsler hakkında soruşturma başlatmış olması onların 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiklerinin tespiti anlamına gelmemektedir. İhlalin varlığı ya da yokluğu hakkında nihai karar soruşturma süreci sonunda verilecektir."

Çelen'e, "23 adet perakendecinin su ve yaş meyve-sebze fiyatları konusunda anlaşmış olmaları mümkün mü?" şeklinde soruyu yönelttiğimizde ise, "Perakende sektörüne yönelik açılan soruşturma çok geniş; sektörün yaklaşık %80'ini elinde bulunduran 23 teşebbüsü kapsamaktadır. İçlerinde sektörün en büyük ulusal marketleri, yerel marketleri ve indirim marketleri bulunmaktadır. Farklı özelliklere sahip bu kadar çok sayıda teşebbüsün tamamının su ve yaş meyve-sebze fiyatlarını anlaşarak birlikte belirlemeleri kanımca pek mümkün değildir. Öte yandan, rekabet ihlalinin oluşabilmesi için Kurul'un bu teşebbüslerin tamamının anlaşmış olduğunu ispat yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Soruşturma sonunda teşebbüslerin tamamının değil de bir bölümünün bahsi geçen ürün fiyatlarını anlaşarak birlikte belirledikleri tespit edilir ise sadece bu teşebbüsler hakkında idari yaptırım uygulanabilecektir. Bu noktada 'anlaşma' ve 'fiyatları birlikte belirleme' ifadelerini biraz açmak gerekmektedir. Rekabet Hukuku'nda rekabeti kısıtlayıcı birliktelikler yazılı anlaşma şeklinde olabileceği gibi sözlü olarak da gerçekleştirilebilmektedir. Dolayısıyla Medeni Hukuk'taki sözleşmenin geçerlilik koşullarına uyulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ve hatta bir anlaşmanın varlığının ispatlanmadığı durumlarda dahi Kurul 'uyumlu eylem karanesi'ni kullanarak rekabet ihlalini ispatlayabilmektedir. Buna göre, piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin rekabetin kısıtlandığı piyasalarda benzerlik göstermesi, teşebbüslerin uyumlu eylem içinde olduklarına karine teşkil etmektedir. Teşebbüsler ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanarak koşullu uyumlu eylemde bulunmadıklarını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilmektedirler. Mevcut perakende soruşturmasında soruşturma heyetinin uyumlu eylem karanesini kullanması kuvvetle muhtemeldir. Perakende soruşturması bakımından önem arz edebilecek diğer bir konu da rakipler arası bilgi değişimi (bilgi paylaşımı) konusudur. Bilgi değişimi, iki veya daha fazla rakip teşebbüsün, rekabete ilişkin kararları etkileyebilecek ticari bilgileri tek taraflı ya da karşılıklı

"USULSÜZLÜK YAPAN VARSA CEZASI KESİLİR"

İstanbul Yaş Meyve Sebze ve Bostan Komisyoncuları Derneği Başkanı Nevzat Dayan, hallerin artık borsa görevi gördüğünü fiyatların da artık buna göre şekillendiğini belirterek şöyle dedi: "Firmalara soruşturma açıldı. Açılabilir. Eğer usulsüzlük yapan varsa cezası da kesilir. Türkiye sonuçta bir hukuk devletidir" ifadelerini kullandı. "Yaş meyve ve sebzelerin toptan satışı ile iştigal eden teşebbüslerin rekabet karşıtı eylem ve davranışlar içerisinde bulunup bulunmadıklarının tespiti"nin yapılacağı belirtildi. Soruşturmaya tabi olan kuruluşlar şöyle:

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali'nde (Ataşehir Şubesi) faaliyet gösteren;

Akyol Gıda Tarım Ürünleri Sera Ambalaj Nak. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti., Canan Tarım Ürünleri Tic. Ltd. Şti., Çekok Gıda San. ve Tic. A.Ş., Çobanlar Güven Gıda Tarım Ürünleri, Sera Ambalaj Nak. Hiz. San. Tic. Ltd. Şti., Gencer Meyve Ticaret Ltd. Şti., Güven Öz Gıda Tarım Nakliyat İnşaat İç ve Dış Tic. San. Ltd. Şti., Özdemir Gıda Sebze Meyve Nakliye San. ve Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali'nde (Bayrampaşa Şubesi) faaliyet gösteren;

Dayan Yaş Meyve Sebze San. ve Tic. Ltd. Şti., Fahrettin Bakırıcı, Hasdayan Tarım Ürünleri Gıda Turz. İnş. Tekst. Tic. Ltd. Şti., Her Halim Tarım Ürünleri Tic. Ltd. Şti., Körlü Aksoy Kardeşler Tarım Ürünleri Gıda Nak. İnş. Ltd. Şti., Sönmez Gıda Tarım Ürünleri Nak. Amb. San. ve Dış Tic. Ltd. Şti., Süleyman Beğenilmiş

Ankara Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali'nde faaliyet gösteren;

Adnan Coşkun Ticaret, Babacan-45 Gıda Nakliyat İnşaat Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti., Gündüz Mey-Pak Gıda İnş. Taş. Otomotiv Petrol Ürünleri Turizm Tic. Ltd. Şti., Harun Acielma, MBK Grup Tarım Ürünleri Hayvancılık İnşaat San. Tic. Ltd. Şti., Muharrem Bayan, Umut 14 Gıda Nakliyat İnşaat Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Toptancı Hali'nde faaliyet gösteren;

Burunsuzlar Sebze Meyve Otomotiv Tarım Emlak Tic. Ltd. Şti., Eymen Sebze Meyve Tarım Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti., Rahva Tarım Ürünleri Gıda İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.

olarak paylaşmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Rakipler arası bilgi değişimi özellikle fiyatları veya miktarları belirlemeye yönelik bir anlaşma veya uyumlu eylem olarak görülebilmektedir. Daha da önemlisi, bir anlaşma veya uyumlu eylemin parçası olmasa dahi rakipler arası bilgi değişimleri tek başına da ihlal olarak değerlendirilebilmektedir." dedi.

Teşebbüslere tavsiyeler

Çelen, bu süreçte perakendecilere ve toptancılara şu tavsiyelerde bulundu: "Kurul tarafından son dönemde verilen kararlara baktığımızda, Kurul'un yoğun bir biçimde, çok sayıda teşebbüse birden rekabet incelemesi başlattığını görmekteyiz. Benzer şekilde, yürütülen soruşturma

süreçleri neticesinde teşebbüslere idari para cezalarının da daha kolay verilebileceğini belirtmek mümkündür. Kurul'un yaklaşımındaki bu değişikliğin muhtemel nedeni kanımca, Kanun'u daha etkin bir biçimde uygulama çabasıdır. Dolayısıyla, haklarında soruşturma yürütülen teşebbüslerin bu süreci ciddiye alarak Rekabet Hukuku konusunda deneyimli kişilerden profesyonel danışmanlık desteği almaları akıllıca olacaktır. Bu noktada, İstanbul Ticaret Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin Rekabet Hukuku konusunda 21 yıllık deneyime sahip uzman kadrosu ile teşebbüslerimizin hizmetinde olduğunu belirtmek isteriz."

23 ZİNCİR MARKETE SORUŞTURMA

Rekabet Kurulu 07.02.2019 tarihli toplantısında, perakende gıda ticareti ile iştigal eden zincir marketlerin su ile yaş meyve ve sebzelerin perakende satış fiyatlarını belirlerken rekabet karşıtı davranışlar içerisinde bulunup bulunmadıklarının tespiti amacıyla; Adese, Altunbilekler, Başgimpa, Bildirici, BIM Birleşik Mağazalar A.Ş., Carrefoursa, Çağrı Gıda, Ersan, Gimsa, Hakmar, Makro Market, Metro Grosmarket, Migros Ticaret A.Ş., Mopaş, Özen, Soykan, Şafak Gıda, Şok Marketler Ticaret A.Ş., Turgut Seyhan ve Kardeşleri Gıda, UCZ Mağazacılık, Yeni Çağdaş, Yeni Mağazacılık A.Ş., Yunus Market, hakkında soruşturma başlatıldı.

